

WSPOMAGANIE NAUCZYCIELI W ZAKRESIE WYKORZYSTYWANIA TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH NA PRZYKŁADZIE PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ IM. JÓZEFA LOMPY W KATOWICACH

W dobie dynamicznego rozwoju technologicznego biblioteki różnych typów poszukują nowych form i metod działania. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. *w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych* nałożyło na ten typ księżnic obowiązki związane z organizowaniem i prowadzeniem wspomaganie:

a) szkół i placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnej,

b) bibliotek szkolnych, w tym w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką szkolną (Rozporządzenie, 2013, § 1, pkt 2).

Zgodnie z zapisami rozporządzenia zadania te są dostosowywane do potrzeb konkretnej szkoły/placówki oświatowej w celu poprawienia jakości jej pracy. Ich wdrożenie poprzedza diagnoza oraz określenie form wsparcia, a cały proces kończy się ewaluacją. W ramach wspomaganie zakłada się także sieci współpracy i samokształcenia, których celem jest doskonalenie zawodowe oraz wymiana doświadczeń (Elsner, red., 2013).

Poza bibliotekami pedagogicznymi podobne zadania realizują ośrodki doskonalenia nauczycieli i poradnie psychologiczno-pedagogiczne, tworząc w ten sposób system kompleksowego wspomaganie (Hajdukiewicz, red., 2015). Jednym z jego istotnych elementów jest wspieranie szkół i placówek pod względem wykorzystania komputera, urządzeń mobilnych i Internetu (Brewczyńska, 2015). Pojęcie technologii informacyjno-komunikacyjnych (w skrócie TIK), które pojawiło się w tekście rozporządzenia, można definiować jako „[...] rodzinę technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej” (Główny Urząd Statystyczny, cop. 1995-2021).

¹ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach.

W przypadku bibliotek realizacja tego zadania nie ogranicza się wyłącznie do dostarczania fachowej literatury i informacji pedagogicznej. Nauczyciele bibliotekarze tworzą materiały metodyczne dotyczące obsługi wybranych narzędzi TIK, jak również organizują i prowadzą konferencje, szkolenia oraz warsztaty popularyzujące ich wykorzystanie. Poza działaniami adresowanymi bezpośrednio do nauczycieli podejmują się także inicjatyw organizowanych z myślą o ich uczniach i wychowankach. Należą do nich zajęcia komputerowe oraz konkursy oparte na wykorzystaniu komputera i urządzeń mobilnych.

Celem artykułu jest analiza oferty edukacyjnej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach (PBW) w zakresie wspomaganie nauczycieli (w tym również nauczycieli bibliotekarzy szkolnych) w wykorzystywaniu TIK. Badania uwzględniają formy realizowane przez placówkę macierzystą, które wykraczają poza typową działalność biblioteczną. Wyodrębniono przedsięwzięcia adresowane bezpośrednio do pedagogów: konferencje, szkolenia i warsztaty, kursy e-learningowe, webinaria, publikacje, blog edukacyjny oraz inicjatywy organizowane z myślą o uzupełnianiu pracy pedagogicznej szkół i placówek – zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz konkursy, realizowane z myślą o uczniach (Kronika, 2012/2013– 2020/2021).

Podczas prowadzonych badań wykorzystano metodę studium przypadku, obserwację uczestniczącą oraz analizę dostępnego piśmiennictwa.

Konferencje

Konferencje, których tematyka koncentrowała się wokół wykorzystania TIK katowicka PBW organizowała na długo przed wprowadzeniem obowiązku popularyzacji tej problematyki przez biblioteki pedagogiczne. Pierwsza z nich, zatytułowana *Rola biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy* (Marcol, 2008b), odbyła się już w 2007 r. W następnych latach stały się one stałą propozycją w jej ofercie. Z problematyką wykorzystania nowoczesnych technologii w bibliotece i edukacji wiązały się następujące spotkania: *Czy biblioteka może być cool?*, 27 października 2010 (Marcol, 2010a), *Mobilna edukacja w XXI wieku*, 20 marca 2012 (Czechowicz, 2012), *Cyfrowa szkoła – czyli jaka?*, 27 listopada 2012 (Marcol, Plusa, 2013), *Nowoczesna klasa – od fascynującej lekcji po zarządzanie szkołą*, 9 października 2013 (Marcol, 2013b), *Sieciowanie. Biblioteki, Internet, współpraca*, 29 września 2014 (Müller, 2014), *Do biblioteki szkolnej nie tylko po książkę. Technologia, edukacja, kultura*, 28 maja 2015 (Janczulewicz, 2015), *Pokolenie Z – młody człowiek i książka*, 10 maja 2016 (Piątek, 2016), *Granice prawa autorskiego w edukacji – co warto wiedzieć o dozwolonym użytku i otwartych zasobach edukacyjnych?*, 25 maja 2017.

Wykorzystaniu TIK sprzyjały także konferencje zdalne, które placówka współorganizowała w 2020 r. wspólnie z ośrodkami doskonalenia nauczycieli. Dotyczyły zagadnień związanych z popularyzacją czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży oraz tematyki regionalnej. Odbywały się pod hasłami: *Konferencja podsumowująca ogólnopolski projekt „Wielka Liga Czytelników” w roku szkolnym 2019/2020* (24 czerwca 2020), *Kształtujemy gusta młodego czytelnika* (16 października 2020), *Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł. Od aglomeracji do metropolii* (24 września 2020). Dzięki uczestnictwu w tych wydarzeniach biorący w nich udział nauczyciele mieli okazję zapoznać się z obsługą platform webinarowych od strony uczestnika.

Warto zaznaczyć, że konferencje pracownicy placówki nie tylko organizują, ale także biorą w nich aktywny udział, dzieląc się swoim doświadczeniem zawodowym i dobrymi praktykami. Z referatami dotyczącymi wykorzystania TIK występowali, m.in., podczas Forów Bibliotekarzy Województwa Śląskiego (*Od biblioteki do mediateki*, 2010; *Biblioteka partnerem użytkownika*, 2020), II Forum Bibliotekarzy Szkolnych Siemianowic Śląskich (2017) oraz konferencji metodycznych (*Bibliotekarz szkolny w świecie technologii informacyjno-komunikacyjnych*, 2014; *Sieciowanie. Biblioteki, Internet współpraca*, 2014; *Do biblioteki szkolnej nie tylko po książkę. Technologia, edukacja, kultura*, 2015) i naukowych (*Rola biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy*, 2007; *Nowoczesne technologie w edytorstwie*, 2014; *Spółczesność internautów a kultura globalna. Nowe media w edukacji wyzwaniem dla XXI wieku*, 2018; *Specjalna, specjalny, specjalne – biblioteka, użytkownik, usługi*, 2019).

Szkolenia i warsztaty

Od 2012 r. PBW w Katowicach oferuje nauczycielom udział w szkoleniach i warsztatach komputerowych, prowadzonych przez pracowników Biblioteki. Ich uczestnicy poznają narzędzia przydatne w pracy dydaktycznej oraz działaniach na rzecz promocji szkół i bibliotek szkolnych. Dotychczas największym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty dotyczące opracowywania interaktywnych ćwiczeń i quizów dla uczniów, tworzenia e-komiksów i elektronicznych książeczek, obróbki materiałów graficznych oraz tworzenia stron internetowych i animowanych postaci. Dzięki organizowanym szkoleniom górnośląscy nauczyciele i bibliotekarze doskonalili również umiejętność wyszukiwania informacji w Internecie, poznawali otwarte zasoby edukacyjne i usługi Google oraz uczyli się podstaw kodowania (Drogoś, Marcol, 2015).

Warto zaznaczyć, że niektóre warsztaty były organizowane w ramach działalności sieci współpracy i samokształcenia (*TIK w pracy nauczyciela bibliotekarza; TIK w pracy nauczyciela polonisty; Internet i czytanie – nowoczesne technologie w pracy z uczniem*) oraz *Przystanku Czytanie* – ogólnopolskiego projektu serwisu Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP,

który był koordynowany przez PBW w Katowicach oraz biblioteki pedagogiczne z Włocławka i Elbląga (Brewczyńska, Paradowski, Marcol, 2015).

E-learning

Kursy e-learningowe pojawiły się w ofercie katowickiej PBW w styczniu 2018 r., a ich tematyka nawiązuje do tematów szkoleń i warsztatów prowadzonych w formie stacjonarnej (Marcol, 2019c). Od samego początku cieszą się dużą popularnością, ponieważ można w nich uczestniczyć w dowolnym miejscu i czasie, bez konieczności wychodzenia z domu. Są adresowane do wszystkich zainteresowanych, także spoza województwa śląskiego. Najczęściej korzystają z nich nauczyciele (zwłaszcza szkół podstawowych) i nauczyciele bibliotekarze.

W kwietniu 2020 r. kursy zostały udostępnione na nowej platformie (<https://moodle.pbw.katowice.pl/>). Obecnie (kwiecień 2021) ich oferta składa się z dwunastu tematów realizowanych w formie szkoleń otwartych. Można się na nie zapisać samodzielnie, po założeniu konta. Są to następujące szkolenia: *ABCya Paint – malujemy online*, *Educandy – interaktywne quizy dla najmłodszych*, *Jigsaw Planet – interaktywne puzzle*, *Mentimeter – szybki sondaż*, *Photo Collage – upiększamy zdjęcia*, *Photo Editor – darmowa obróbka zdjęć*, *Photo Filters – szybki sposób na ciekawe zdjęcie*, *Toony Tool – tworzymy minikomiks*, *Quizizz – nauka i zabawa*, *Voki – awatarowe szaleństwo*, *Word Art – wyrazowe chmurki na każdą okazję*, *Wordwall – interaktywne quizy* (Marcol, 2020b).

Katowicka PBW oferuje również udział w kursach realizowanych w ramach zdalnej sieci współpracy i samokształcenia *Sieciow@nie w szkole i bibliotece*, które w szczególności są polecane nauczycielom szkół podstawowych, wychowawcom świetlic i przedszkoli oraz nauczycielom bibliotekarzom. Problematyka działalności sieci koncentruje się wokół stosowania wybranych narzędzi TIK w pracy pedagogicznej oraz działaniach na rzecz promocji placówek oświatowych i czytelnictwa. W roku szkolnym 2020/2021 jej uczestnikom zaproponowano cztery tematy szkoleń: *Kodowanie z najmłodszymi. Bezpłatne narzędzia do tworzenia kart pracy* (październik – listopad 2020), *My Story Book – tworzymy elektroniczną książeczkę* (grudzień 2020 – styczeń 2021), *Poster Maker – pomysł na profesjonalny plakat* (luty – marzec 2021) oraz *Fotoramio – obróbka zdjęć online* (kwiecień – maj 2021). Szkolenia te cieszą się dużym zainteresowaniem, a ich zdalna forma spowodowała, że uczestniczą w nich osoby z różnych części Polski (Marcol, 2020f).

Webinaria

W roku szkolnym 2020/2021, podczas trwania pandemii COVID-19, zdecydowano się na wprowadzenie webinarów. Nowa forma szkoleń zdal-

nych umożliwiła kontakt i współpracę online w czasie rzeczywistym. Do ich prowadzenia wykorzystano platformy, z których można korzystać bezpłatnie – MS Teams, Google Meet oraz ClickMeeting.

Dotychczas z organizowanych webinarów korzystali nauczyciele (w tym także nauczyciele bibliotekarze) oraz studenci przygotowujący się do pracy w oświacie. Ich tematyka oscylowała wokół wykorzystania wybranych narzędzi TIK w edukacji. W ramach webinarów popularyzowano przede wszystkim narzędzia przydatne w pracy zdalnej, z których można korzystać za darmo. Są to usługi do tworzenia: wirtualnych tablic (*Padlet – wirtualna tablica*)², interaktywnych quizów (*Wordwall – prosty sposób na tworzenie quizów*, *Słodsza edukacja z Educandy*, *Quizizz – klasowy turniej wiedzy*) i stron internetowych (*Tworzymy stronę internetową w Weebly*). Podczas spotkania *Bezpłatne usługi webowe w edukacji najmłodszych* popularyzowano narzędzia do tworzenia minikomiksów (Toony Tool), animowanych postaci (Voki) i malowania online (ABCya Paint). Organizowano również szkolenia, podczas których omawiano obsługę platformy e-learningowej PBW w Katowicach (*Kurs na platformie Moodle w praktyce*) oraz polecano strony i portale zawierające materiały z zakresu edukacji medialnej (*Edukacja medialna – inspiracje i pomysły*).

Warto zaznaczyć, że nowa forma szkoleniowa spotkała się z dużym zainteresowaniem uczestników, ponieważ – podobnie jak kursy e-learningowe – pozwala na pokonanie barier związanych z miejscem nauki. W webinarach chętnie biorą udział nauczyciele, którzy dotychczas uczestniczyli w warsztatach stacjonarnych oraz osoby spoza obszaru działalności Biblioteki, które nie mają możliwości uczestniczenia w szkoleniach, które odbywają się w jej siedzibie.

Publikacje metodyczne i naukowe

Od 2008 r. PBW w Katowicach wydaje „Dialogi Biblioteczne” – półrocznik informacyjno-poradnikowy adresowany do nauczycieli bibliotekarzy. Początkowo był publikowany w wersji papierowej, a pliki z poszczególnymi numerami udostępniano na stronie internetowej Biblioteki. Od 2019 r. periodyk ukazuje się wyłącznie w wersji online. Na jego łamach założono dział *Sieciowanie* (Sadzikowska, 2016), w którym są zamieszczane materiały dotyczące obsługi wybranych programów i aplikacji internetowych, przydatnych w pracy nauczycieli bibliotekarzy. Są to najczęściej narzędzia prezentowane podczas organizowanych szkoleń. Na łamach „Dialogów” pisano o aplikacjach do tworzenia e-komiksów – ToonDoo (Marcol, 2015c), Toony Tool (Marcol, 2016h), Write Comics (Marcol, 2017f) i Make Beliefs Comix (Marcol, 2016d). Omawiano tworzenie krzyżówek w Eclipse

² W nawiasach wymieniono tytuły webinarów.

Crossword (Marcol, 2016i), wirtualnych tablic w Padlecie (Marcol, 2015b), animowanych postaci w Voki (Marcol, 2014a) oraz interaktywnych quizów w Wordwall (Marcol, 2020j) i Educandy (Marcol, 2020k). Wiele miejsca poświęcono obróbce zdjęć w takich programach, jak: Photo Collage (Marcol, 2017a), Free Online Photo Editor³ (Marcol, 2017b), Photo Filters (Marcol, 2020g), Free Gif Maker (Marcol, 2017c), Add Text (Marcol, 2016a) i Blabberize (Marcol, 2017d). Polecano serwis Pixabay (Marcol, 2016c), z którego można bezpłatnie pobierać fotografie, grafikę i filmy oraz podpowiadano, jak tworzyć edukacyjne grafiki w ABCya Word Clouds (Marcol, 2019b) i Word Art (Marcol, 2020i), elektroniczne malunki w ABCya Paint (Marcol, 2019a) oraz internetowe rozsypanki w Puzzle Online (Marcol, 2017g) i Jigsaw Planet (Marcol, 2018a).

Tematyka TIK pojawia się także w innych działach, w których nauczyciele bibliotekarze dzielą się swoimi doświadczeniami, polecają przydatne lektury oraz relacjonują ważne wydarzenia i konferencje. Redakcja stara się reagować na bieżące potrzeby środowiska oraz polecać nowinki technologiczne. W ostatnich numerach pisano o kodowaniu (Marcol, 2020d i 2020e) oraz bezpłatnych narzędziach AR (Marcol, 2020h), które zdobywają coraz większą popularność.

Wokół wykorzystania TIK skoncentrowano także kilka numerów „Biuletynu Nauczycieli Bibliotekarzy” – czasopisma online wydawanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w latach 2012–2020. Od samego początku PBW w Katowicach aktywnie współtworzyła jego kolejne roczniki⁴, a jej pracownicy na ich łamach dzielili się swoimi dobrymi praktykami. Można w nich znaleźć instrukcje i samouczki, w których omówiono obsługę narzędzi webowych przeznaczonych do tworzenia stron internetowych, awatarów, wirtualnych tablic, elektronicznych książeczek, e-komiksów, interaktywnych ćwiczeń i quizów oraz obróbki zdjęć (Marcol, 2015d, 2016b, 2016e, 2016f, 2016g, 2017e, 2018f, 2020c, 2020k). O wykorzystaniu TIK pisano także w publikowanych artykułach (Marcol, 2018b; Michałek, 2018) oraz polecano lektury poświęcone temu zagadnieniu (Jankowska, 2012; Marcol, 2012 i 2015e; Stefanowska, Marcol, 2020). Tematyce nowoczesnych technologii w całości dedykowano cztery roczniki: 2012/1, *E-learning w bibliotekach pedagogicznych* (Biuletyn, 2012), 2015/4, *TIK w edukacji* (Biuletyn, 2015), 2018/7, *Biblioteki szkolne i pedagogiczne w mediach społecznościowych* (Biuletyn, 2018), 2020/8, *Biblioteka w sieci – sieć w bibliotece* (Biuletyn, 2020).

Artykuły poświęcone tej problematyce publikowano także na łamach innych czasopism fachowych: „Warsztatów Bibliotekarskich” (Marcol, 2014b), „Biblioteki – Centrum Informacji” (Marcol, 2018c, 2018d, 2018e,

³ Obecnie Photo Editor.

⁴ Redaktorem naczelnym czasopisma była dr A. Marcol – nauczyciel bibliotekarz PBW w Katowicach.

2020l, 2020a, 2020b), „Poradnika Bibliotekarza” (Marcol, 2008a) i „Forum Nauczycieli” (Marcol, 2013a i 2019d). Ponadto przygotowano artykuły naukowe, które ukazały się w „Nowej Bibliotece” (Marcol, 2015a i 2019e), „Studiach Bibliologicznych” (Marcol, 2010b), kwartalniku „Bibliotheca Nostra” (Marcol, 2020f) oraz tomie naukowym *Społeczeństwo internautów a kultura globalna. Nowe media w edukacji wyzwaniem dla XXI wieku* (Marcol, 2019c).

Blog edukacyjny

PBW w Katowicach jest aktywna w mediach społecznościowych, które również wykorzystuje do zadań związanych z popularyzacją TIK oraz polecania przydatnych stron internetowych. Posiada swoje profile na Facebooku, Instagramie, Twitterze i Wakelecie oraz kanał w serwisie YouTube. Jej pracownicy redagują również blogi biblioteczne. Jeden z nich – blog *Sieciovanie w szkole i bibliotece* (<https://sieciovanie.blogspot.com/>) – w całości został skoncentrowany wokół promocji wykorzystania narzędzi internetowych w edukacji. Strona istnieje od stycznia 2020 r. Udostępnia informacje o ofercie wspomagania, artykuły i samouczki obsługi wybranych aplikacji internetowych oraz linki do przydatnych stron i narzędzi webowych, z których można korzystać za darmo. W roku szkolnym 2020/2021 wokół blogu skoncentrowano działalność zdalnej sieci współpracy i samokształcenia, która przejęła jego nazwę.

Zajęcia komputerowe

Na początku każdego roku szkolnego pracownicy PBW w Katowicach opracowują ofertę bezpłatnych zajęć edukacyjnych adresowanych do zorganizowanych grup. Spotkania odbywają się w siedzibie Biblioteki lub na terenie zainteresowanych szkół i przedszkoli (Marcol, 2014c)⁵. Wśród zaproponowanych tematów są także uwzględniane zajęcia komputerowe z zakresu efektywnego wyszukiwania informacji, obsługi wybranych programów i aplikacji webowych (zob. np. Marcol, Jankowska, 2012), podstaw programowania oraz korzystania z zasobów Sieci. Wiele spotkań dotyczących tego ostatniego zagadnienia organizowano w ramach corocznych obchodów Dnia Bezpiecznego Internetu. Ich celem było zapoznanie dzieci z elementami prawa autorskiego, zasadami netykiety oraz zagrożeniami, jakie niesie ze sobą sieć Internet. Jeden z cykli opisano na łamach „Dialogów Bibliotecznych” (zob. np. Czaplą-Durska, Musiał, 2011).

Od września 2017 r. wszyscy uczniowie szkół podstawowych zostali objęci obowiązkową nauką programowania. Zostało wprowadzone już od

⁵ W latach 2020-2021 odbywały się głównie w formie zdalnej.

pierwszej klasy, natomiast począwszy od klasy czwartej zwiększono liczbę godzin przeznaczonych na naukę informatyki. W podstawie programowej nauczania tego przedmiotu czytamy: „Oczekiwane obecnie kompetencje obywateli w zakresie technologii cyfrowej wykraczają poza tradycyjnie rozumianą alfabetyzację komputerową i biegłość w zakresie korzystania z technologii. Te umiejętności są nadal potrzebne, ale nie są już wystarczające w czasach, gdy informatyka staje się powszechnym językiem niemal każdej dziedziny i wyposaża je w nowe narzędzia. Podstawowe zadanie szkoły – alfabetyzacja w zakresie czytania, pisania i rachowania – wymaga poszerzenia o alfabetyzację w zakresie umiejętności rozwiązywania problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki [...]” (Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, b.d., s. 10). Znajomość języka informatycznego staje się zatem równie ważna, jak znajomość języka ojczystego i obcego, ponieważ umożliwia komunikację ze wszystkimi urządzeniami technicznymi ułatwiając odnalezienie się we współczesnym świecie.

Pracownicy PBW szybko zareagowali na zmiany w podstawie programowej realizując innowację pedagogiczną *Scratch-Koder* we współpracy z dwoma szkołami podstawowymi. Celem zajęć było zapoznanie uczniów z językiem programowania Scratch, w którym przygotowywali swoje pierwsze animacje i historyjki wizualne. Najnowszą propozycją są zajęcia *Odczarowane kodowanie – kodujemy – więcej wiemy*, adresowane do dzieci w wieku przedszkolnym. Podczas zajęć prowadzące wykorzystują matę do kodowania, tablet oraz roboty Dash i Dot – edukacyjne zabawki wprowadzające najmłodszych w świat nowoczesnych technologii.

Konkursy

Celom edukacyjnym sprzyjają konkursy organizowane przez pracowników placówki. Aby sprostać wymaganiom dzieci i młodzieży coraz częściej odbywają się w nietypowych formach, także z wykorzystaniem narzędzi TIK. W minionych latach popularnością cieszyły się wyzwania czytelnice, które ogłaszano na jednym z bibliotecznych blogów, konkursy facebookowe i escaperoomy – jeden z nich odbył się w formie online na platformie Genially (Drogoś, Piątek, Zielińska, 2020). Czasem zadanie uczestników polegało na przygotowaniu prac konkursowych za pomocą wybranych aplikacji webowych. Można tutaj przywołać konkursy: *Komiksowy Samorząd Terytorialny, Katowice w latach 60-tych, Znasz tę książkę? Nie? to koniecznie przeczytaj!* (Drogoś, 2015).

Warto podkreślić, że wiele przedsięwzięć realizowanych dotychczas w formie stacjonarnej musiało zmienić formułę po wybuchu epidemii COVID-19. Do Internetu przeniesiono Wielką Ligę Czytelników, która jest współorganizowana przez katowicką PBW i jej filie oraz inne konkursy.

Nowoczesne technologie stały się nieodłączną częścią naszego życia. Sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu stanowi powszechną pomoc dydaktyczną, a korzystający z niego nauczyciele stale poszukują nowych pomysłów i inspiracji na jego wykorzystanie podczas lekcji. Szczęólnego znaczenia nabrały podczas pandemii COVID-19, kiedy korzystanie z różnych narzędzi komunikacji na odległość stało się koniecznością, a konferencje, szkolenia i zajęcia edukacyjne organizowane przez biblioteki musiały zostać przeniesione do Internetu.

Warto zaznaczyć, że wspomaganie w zakresie TIK oferowane przez PBW w Katowicach rozpoczęło się na długo przed wprowadzeniem takiego obowiązku⁶. Oferowane formy szkoleniowe od lat cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem, a wspieranie szkół i placówek w tym zakresie stało się jedną z kluczowych propozycji w ofercie edukacyjnej Biblioteki. Ze wsparcia korzystają zarówno całe rady pedagogiczne w ramach tzw. kompleksowego wspomagania, jak i pojedynczy nauczyciele, zainteresowani udziałem w jego wybranych formach.

Ważną rolę odegrało wprowadzenie kursów e-learningowych w 2018 r., ponieważ dzięki nim placówka dobrze odnalazła się w nowej rzeczywistości edukacyjnej. W czasie pandemii wykorzystanie platformy Moodle i platform webinarowych umożliwiło kontynuowanie działalności PBW w tym zakresie. Kursy e-learningowe, webinaria oraz zdalne konferencje z powodzeniem zastąpiły tradycyjne formy wspomagania nauczycieli i pozostaną w ofercie placówki na stałe.

Bibliografia

Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy. (2012). Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/1-2012/bnb1.pdf>

Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy. (2015). Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/4-2015/4-2015-calosc.pdf>

Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy. (2018). Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/7-2018/teksty/bnb2018-calosc.pdf>

Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy. (2020). Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. https://bnb.oeiizk.waw.pl/9-2020/teksty/bnb_9_calosc.pdf

⁶ Zadania związane ze wspomaganiem szkół i placówek biblioteki pedagogiczne realizują obowiązkowo od stycznia 2016 r.

- Brewczyńska, M. (2013). Rola bibliotek pedagogicznych w strukturach sieci wsparcia szkół i placówek oświatowych. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 2, 5-7. https://bnb.oeiizk.waw.pl/2-2013/rola_bibliotek.pdf
- Brewczyńska, M., Paradowski, M., Marcol, A. (2015). „Przystanek Czytanie”. Ogólnopolska sieć online. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 27-28.
- Czapla-Durska, K., Musiał, A. (2011). Dzień Bezpiecznego Internetu w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 9-10.
- Czechowicz, B. (2012). „Mobilna edukacja w XXI wieku”. Relacja z konferencji. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 5-7.
- Drogoś, K. (2015). „Znasz tę książkę? Nie? to koniecznie przeczytaj!” i „Katowice w latach 60-tych”. Konkursy na książki elektroniczne. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 3-5.
- Drogoś, K., Marcol A. (2015). Siciow@nie w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Katowicach. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 4, 24-30. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/4-2015/6drogos-marcol.pdf>
- Drogoś, K., Piątek, E., Zielińska, A. (2020). *Staż w urzędzie doda ci skrzydeł!* [biblioteczny escape room z okazji 30-lecia samorządności w Polsce]. Pobrane 31 marca 2021, z <https://view.genial.ly/5f1e9b54fbeb0cf7b3d2d2/interactive-content-samorzadgra>
- Elsner, D., red. (2013). *Sieci współpracy i samokształcenia. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Hajdukiewicz, M., red. (2015). *Jak wspomagać szkoły. Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Główny Urząd Statystyczny (cop. 1995-2021). *Technologie informacyjno-komunikacyjne*. Pobrane 25 kwietnia 2021, z <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1893,pojecie.html>
- Janczulewicz, K. (2015). Do biblioteki szkolnej nie tylko po książkę. Technologia, edukacja, kultura, Katowice, 28 maja 2015 roku. *Biblioteka i Edukacja*, 8. Pobrane 30 marca 2021, z <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/125/124>
- Jankowska, U. (2012). E-learning wyzwaniem dla bibliotek: materiały z ogólnopolskiej konferencji, Elbląg, 23-24 września 2009 r. / [red. tomu Bożena Boryczka ; aut. ref. Elżbieta Gajek i in.]. – Warszawa : Wydawnictwo SBP, 2009. – 161, [7] s. : il. ; 21 cm. – (Propozycje i Materiały / Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ; 79). – ISBN 978-83-61464-25-9 [rec.]. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 1, 95-97. https://bnb.oeiizk.waw.pl/1-2012/jankowska_elearning.pdf
- Kronika Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach za lata szkolne 2012/2013–2020/2021 [materiały nieopublikowane]. Katowice: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach.

-
- Marcol, A. (2008a). Przegląd czasopism internetowych wydawanych przez polskie biblioteki. *Poradnik Bibliotekarza*, 4, 3-5.
- Marcol, A. (2008b). „Rola biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy” – relacja z konferencji. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 12-13.
- Marcol, A. (2010a). „Czy biblioteka może być cool?” – relacja z konferencji zorganizowanej w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 5-6.
- Marcol, A. (2010b). Wykorzystanie Internetu w prezentowaniu polsko-niemieckiej prasy dwujęzycznej publikowanej po roku 1989. *Studia Bibliologiczne*, 18, 225-235.
- Marcol, A. (2012). Nowe technologie w edukacji / Roman Lorens. – Warszawa ; Bielsko-Biała : Wydawnictwo Szkolne PWN, 2011. – 192 s. : il. ; 24 cm + płyta CD. – (ParkEdukacja). – Bibliogr. s. 191-192. – ISBN 978-83-262-0989-5 [rec.]. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 1, 95-97. https://bnb.oeiizk.waw.pl/1-2012/marcol_nowe_tehnologie.pdf
- Marcol, A. (2013a). Elektroniczny warsztat pracy fachowej nauczyciela bibliotekarza. Praktyczny poradnik. *Forum Nauczycieli*, 1, 27-29.
- Marcol, A. (2013b). „Nowoczesna Klasa. Od fascynującej lekcji po zarządzanie szkołą”. Sprawozdanie z konferencji. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 10-11.
- Marcol, A. (2014a). Tworzenie animowanej postaci w usłudze Voki. Samouczek. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 30-35.
- Marcol, A. (2014b). Tworzenie interaktywnej krzyżówki w programie Hot Potatoes. *Warsztaty Bibliotekarskie*, 2. Pobrane 26 marca 2021, z <http://www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2014/2/140206.htm>
- Marcol, A. (2014c). Wspomaganie szkół i placówek. Z doświadczeń Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 3, 29-38. https://bnb.oeiizk.waw.pl/3-2014/wspomaganie_szkol.pdf
- Marcol, A. (2015a). Bezpłatne narzędzia do publikacji materiałów edukacyjnych. Przegląd wybranych usług sieciowych. *Nowa Biblioteka*, 3, 87-97.
- Marcol, A. (2015b). Padlet – sposób na wirtualną tablicę. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 21-24.
- Marcol, A. (2015c). Tworzymy komiks w ToonDoo. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 34-38.
- Marcol, A. (2015d). Tworzymy stronę internetową w Weebly. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 4, 34-43. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/4-2015/8marcol.pdf>
- Marcol, A. (2015e). Znalezione w sieci. Bezpłatne poradniki z zakresu TIK (WordPress, Prezi). *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 4, 70-71. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/4-2015/15marcol.pdf>

-
- Marcol, A. (2016a). Dodaj tekst online. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 11-14.
- Marcol, A. (2016b). Kot, który mówi wierszem. Promocja literatury dziecięcej z wykorzystaniem usługi Voki. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 5, 56-62. https://bnb.oeiizk.waw.pl/5-2016/5-2016_calosc.pdf
- Marcol, A. (2016c). Pixabay. Bezpłatne materiały graficzne i filmy bez żadnych ograniczeń. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 17-19.
- Marcol, A. (2016d). Poznaj MakeBeliefsComix. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 19-24.
- Marcol, A. (2016e). Promujemy literaturę na wirtualnej tablicy. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 5, 52-55. https://bnb.oeiizk.waw.pl/5-2016/5-2016_calosc.pdf
- Marcol, A. (2016f). Story Jumper – prosty sposób na e-książeczkę. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 5, 30-36. https://bnb.oeiizk.waw.pl/5-2016/5-2016_calosc.pdf
- Marcol, A. (2016g). ToonDoo – tworzymy e-komiks. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 5, 46-51. https://bnb.oeiizk.waw.pl/5-2016/5-2016_calosc.pdf
- Marcol, A. (2016h). Tworzymy historyjkę komiksową. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 15-18.
- Marcol, A. (2016i). Tworzymy krzyżówkę do wydruku w programie Eclipse Crossword. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 20-24.
- Marcol, A. (2017a). Łączymy fotografie w PhotoCollage.com. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 5-9.
- Marcol, A. (2017b). Obróbka fotografii w aplikacji FreeOnlinePhotoEditor.com. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 14-17.
- Marcol, A. (2017c). Ożyw swoje zdjęcia za pomocą FreeGifMaker. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 10-12.
- Marcol, A. (2017d). Tworzymy „gadające” zdjęcie w Blabberize. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 13-17.
- Marcol, A. (2017e). Tworzymy turniej czytelnicy w Quizizz. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 6, 49-56. https://bnb.oeiizk.waw.pl/6-2017/10_marcol_quizizz.pdf
- Marcol, A. (2017f). WriteComics. Stwórz komiks online. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 18-22.
- Marcol, A. (2017g). Zagraj w „Puzzle Online”! *Dialogi Biblioteczne*, 2, 18-20.
- Marcol, A. (2018a). Jigsaw Planet – interaktywne puzzle. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 18-21.
- Marcol, A. (2018b). Nasz pomysł na Fejsa. O stronie fanowskiej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 7, 23-26. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/7-2018/teksty/bnb2018-calosc.pdf>

-
- Marcol, A. (2018c). Promuj bibliotekę z PhotoCollage! *Biblioteka – Centrum Informacji*, 3, 10-11.
- Marcol, A. (2018d). Tworzenie memów w Toony Tool. *Biblioteka – Centrum Informacji*, 4, 16.
- Marcol, A. (2018e). Tworzymy animowaną bibliotekarkę w Voki. *Biblioteka – Centrum Informacji*, 3, 12-14.
- Marcol, A. (2018f). Tworzymy ilustrację do posta w aplikacji Free Online Photo Editor. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 7, 27-29. <https://bnb.oeizk.waw.pl/7-2018/teksty/bnb2018-calosc.pdf>
- Marcol, A. (2019a). ABCya Paint – malujemy online. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 27-29.
- Marcol, A. (2019b). ABCya Word Clouds – wyrazowe chmurki. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 34-38. Pobrane 26 marca 2021, z https://pbw.katowice.pl/dialogi/dialogi_24.pdf
- Marcol, A. (2019c). Kursy e-learningowe bibliotek pedagogicznych jako forma wspomagania nauczycieli w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych. W: M. Kalczyńska, A. Rajchel, M. Jędrzejowska (red.), *Spółeczeństwo internautów a kultura globalna. Nowe media w edukacji wyzwaniem dla XXI wieku* (s. 101-113). Opole: Oficyna Politechniki Opolskiej.
- Marcol, A. (2019d). Voki – awatarowe szaleństwo. *Forum Nauczycieli*, 1, 19-22.
- Marcol, A. (2019e). Wizerunek biblioteki szkolnej w świetle kwartalnika „Biblioteka – Centrum Informacji” za lata 2008-2018. *Nowa Biblioteka*, 4, 45-58.
- Marcol, A. (2020a). E-learning w bibliotece. Z doświadczeń Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 9, 17-20. https://bnb.oeizk.waw.pl/9-2020/teksty/5_marcol_z_praktyki.pdf
- Marcol, A. (2020b). Jigsaw Planet – puzzle na każdą okazję. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 9, 37-43. https://bnb.oeizk.waw.pl/9-2020/teksty/8_marcol_jigsawplanet.pdf
- Marcol, A. (2020c). Kodowanie z najmłodszymi. Bezpлатne narzędzia do tworzenia kart pracy. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 18-20. Pobrane 26 marca 2021, z https://pbw.katowice.pl/dialogi/dialogi_25.pdf
- Marcol, A. (2020d). Kodowanie z przedszkolakami i uczniami klas I-III. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 41-43. Pobrane 26 marca 2021, z https://pbw.katowice.pl/dialogi/dialogi_25.pdf
- Marcol, A. (2020e). Kursy e-learningowe Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach jako usługa biblioteczna dla nauczycieli. *Bibliotheca Nostra*, 1, 19-32.
- Marcol, A. (2020f). Photo Filters – szybki sposób na obróbkę zdjęć. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 35-40. Pobrane 26 marca 2021, z https://pbw.katowice.pl/dialogi/dialogi_25.pdf

-
- Marcol, A. (2020g). Quiver – edukacja i zabawa w cyfrowym wymiarze. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 16-17. Pobrane 26 marca 2021, z https://pbw.katowice.pl/dialogi/dialogi_25.pdf
- Marcol, A. (2020h). Tworzenie promocyjnych grafik w Word Art. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 21-26. Pobrane 26 marca 2021, z https://pbw.katowice.pl/dialogi/dialogi_25.pdf
- Marcol, A. (2020i). Tworzymy biblioteczny teleturniej w Wordwall. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 27-34. Pobrane 26 marca 2021, z https://pbw.katowice.pl/dialogi/dialogi_25.pdf
- Marcol, A. (2020j). Tworzymy kosmiczny labirynt w Wordwall. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 9, 31-36. Pobrane 30 marca 2021, z https://bnb.oeiizk.waw.pl/9-2020/teksty/7_marcol_wordwall.pdf
- Marcol, A. (2020k). Twórz biblioteczne quizy z Educandy. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 20-35.
- Marcol, A. (2020l). Wyrazowe chmurki na każdą okazję. *Biblioteka – Centrum Informacji*, 2, 9-11.
- Marcol, A. (2021a). Grywalizacja w sieci. *Biblioteka – Centrum Informacji*, 1, 24-25.
- Marcol, A. (2021b). Wordwall – nauka i zabawa w jednym! *Biblioteka – Centrum Informacji*, 1, 20-23.
- Marcol, A., Jankowska, U. (2012). Zajęcia komputerowe z wykorzystaniem programu Hot Potatoes w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 8-9.
- Marcol, A., Plusa, A. (2013). „Cyfrowa szkoła – czyli jaka?”. Sprawozdanie z cyklu konferencji. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 2, 55-58. https://bnb.oeiizk.waw.pl/2-2013/cyfrowa_szkola.pdf
- Michałek, B. (2018). Miłe spotkania w sieci. O blogu Wydziału Informacji, Promocji i Współpracy ze Środowiskiem. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 7, 23-26. <https://bnb.oeiizk.waw.pl/7-2018/teksty/bnb2018-calosc.pdf>
- Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji. (b.d.). *Podstawa programowa nauczania ogólnego z komentarzem. Szkoła podstawowa. Informatyka*. Pobrane 25 marca 2021, z: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2017/05/informatyka.-pp-z-komentarzem.-szkola-podstawowa-1.pdf>
- Müller, I. (2014). Konferencja warsztatowa „Sieciow@nie. Biblioteki, internet, współpraca”. Sprawozdanie. *Dialogi Biblioteczne*, 2, 5-7.
- Piątek, E. (2016). „Pokolenie Z – młody człowiek i książka”. Relacja z konferencji. *Dialogi Biblioteczne*, 1, 5-6.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych. (2013). *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*, poz. 369.

Sadzikowska, L. (2016). Przeszłość i terażniejszość półrocznika „Dialogi Biblioteczne” (2008-2017). *Forum Bibliotek Medycznych*, 2, 283-298.

Stefanowska, M., Marcol, A. (2020). TIK w edukacji i bibliotece. *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy*, 9, 47-49. https://bnb.oeizk.waw.pl/9-2020/teksty/10_stefanowska_marcol_polecane.pdf

Anna Marcol

Supporting teachers in the use of information and communication technologies on the example of the Jozef Lompa Voivodeship Pedagogical Library in Katowice

Abstract

The paper outlines supporting teachers' use of information and communication technologies, which have been realized by Jozef Lompa Voivodeship Pedagogical Library in Katowice. The author identified the following forms of support: conferences, trainings and workshops, e-learning courses, webinars, publications, an educational blog, computer classes and competitions.

The article is accompanied by an extensive bibliography that includes employee publications on the use of ICT.

Keywords: education, pedagogical libraries, Jozef Lompa Voivodeship Pedagogical Library in Katowice, supporting teachers', information and communication technologies

Anna Marcol

Wspomaganie nauczycieli w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych na przykładzie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach

Streszczenie

Artykuł dotyczy wspomagania nauczycieli w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK), realizowanego przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach. Autorka wyodrębniła następujące formy wsparcia: konferencje, szkolenia i warsztaty, kursy e-learningowe, webinaria, publikacje, blog edukacyjny, zajęcia komputerowe oraz konkursy.

Do artykułu dołączono obszerną bibliografię, która uwzględnia publikacje pracowników dotyczące wykorzystania TIK.

Słowa kluczowe: edukacja, biblioteki pedagogiczne, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach, wspomaganie nauczycieli, technologie informacyjno-komunikacyjne